

ПРОБЛЕМИ ВИЗНАЧЕННЯ СТАНУ ДІЛОВОЇ АКТИВНОСТІ В УКРАЇНІ

ЗЕЛЕНЬКО О. О.

РАДЧЕНКО Л. П.

кандидат економічних наук

Харків

Актуальність теми. Наявність ефективної державної політики та дієвих методів регулювання є передумовою успішного переходу до стабілізації та розвитку національної економіки. Держава має ефективно використовувати наявні та створювати нові регуляторні важелі для гармонізації ринкових відносин, які забезпечать можливість утворення конкуретоспроможної національної економіки та стимулювання ділової активності. Вибір активної позиції держави обумовлено необхідністю уникнення можливих втрат від впливу негативних проявів ринкових відносин. Проблемі державного регулювання національної економіки присвячено роботи А. С. Гальчинського, В. М. Геєця, В. А. Кредисова, А. Ф. Мельника [1 – 4] та інших.

Однією з форм державного регулювання є державне економічне прогнозування. Маючи на меті найбільш ефективне застосування, прогнозування має ґрунтуватися на результатах аналізу реальної ситуації в економіці у цілому та в окремих її процесах. За результатами аналізу формується економічна політика держави, прогноуються різні варіанти розвитку соціально-економічної системи та їх наслідки.

Активізація інвестиційних процесів має не тільки сучасний короткостроковий, а й довготривалий характер. Вирішення такого завдання має на меті забезпечення стійкого економічного зростання та позитивних соціально-економічних перетворень. Створення ефективної національної інвестиційної програми та формування стратегій розвитку регіонів надасть змогу ліквідувати територіальний дисбаланс. Це дозволить своєчасно реагувати на негативні процеси у національній економіці, зміни та тенденції ринкової кон'юнктури, від яких залежить економічний стан і стабільність макроекономічної ситуації загалом.

Постановка завдання. Держава має забезпечити науковий підхід до розробки механізмів регулювання інвестиційних процесів. Для створення привабливих умов інвестування в Україні, існує необхідність подальших досліджень з питань удосконалення засобів оцінки ділової активності на основі інструментів економіко-математичного моделювання. Такі дослідження доцільно проводити на державному, територіальному, а також галузевому рівнях.

Результати. Аналізуючи стан визначення ділової активності країн Європи та Єврозони загалом, можна визначити, що найретельніші дослідження проводяться в найбільш економічно розвинених європейських країнах. Найбільша кількість макроекономічних індикаторів у інвестиційній сфері має Великобританія,

де налічується більше 45 індексів, на другому місці – Німеччина та Швейцарія, які налічують більше 15 індексів. Франція та Італія проводять розрахунки, відповідно, 5 індексів. По країнах Єврозони розраховуються 27 загальних індикаторів. При детальному аналізі змісту означених індикаторів, їх доцільно групувати в залежності від сфер суспільно-економічного простору та цілей застосування (рис. 1).

Аналізуючи досвід європейських країн, можна зазначити, що країни з розвинутими ринковими відносинами та досить стійкою економікою, такі як Франція та Італія, застосовують у своїй діяльності невелику кількість макроекономічних індикаторів.

Для Франції та Італії спільними є індикатори [5]:

- Trade Balance – індекс торгового балансу;
- Consumer Price Index (CPI) – індекс споживчих цін;
- Industrial production – Індекс промислового виробництва.

На відміну від Італії, у Франції розраховують: Government Budget Balance – індекс державного бюджету, та Consumer Spending – споживчі витрати.

В Італії, у свою чергу, розраховують: Retail Sales – індекс роздрібних продаж та Unemployment Rate – індекс рівня безробіття.

Беручи до уваги обмежену інвестиційну привабливість національної економіки України та недосконалість аналітичної бази інвестування, доцільним є першочергове впровадження у практику аналітичного забезпечення аналогічних індексів.

Для подальшого розвитку методичного забезпечення процесу визначення національних індикаторів ділової активності, необхідно враховувати досвід країн Європи. Національні індикатори мають бути розроблені утотожено до уніфікованих у статистичному описі економічних індикаторів країн Єврозони. Справа в тому, що в різних країнах Єврозони у ході розрахунків

використовуються різні методичні підходи, вони значно відрізняються за складом аналітичних процедур, а також за вибором баз даних. Отримані за такими методиками результати, хоча по своїй природі однакового походження, але не дають об'єктивної картини, яка б дозволила робити об'єктивні порівняння. Такий підхід вже використовується у міжнародній практиці, зокрема, згідно з однією з вимог Маастрихтських домовленостей, для майбутніх країн – членів зони єдиної європейської валюти визначено перехід на уніфікований показник інфляції при розрахунку RPI.

Як вже зазначалося, визначенням значень макроекономічних індикаторів займаються різноманітні інститути, як державної так і недержавної форм власності, а також національні та комерційні банки. Всі ці роботи виконуються як на замовлення державних інституцій, так і для приватних підприємств та об'єднань. Такі дослідження мають достатньо високу вартість. Їх проведення стимулює держава або зацікавлені інвестиційні підприємства та об'єднання інвесторів.

Визначення індикаторів має різний по важливості вплив на валютний та інвестиційний ринок або на деякі сегменти цих ринків. Значення індикаторів має різну вирогідність здійснення того або іншого процесу. За допомогою індикаторів ділової активності корегується валютний курс національних валют, визначається вартість акцій національних компаній. За допомогою таких індикаторів можливо оцінювати поточний стан ринку і передбачати поворотні точки зміни кон'юнктури та ділової активності об'єктів дослідження. За їх допомогою інвестор отримує можливість визначитися щодо вкладення інвестицій в ту чи іншу галузь у визначений проміжок часу та визначити ринкову ціну акцій підприємств.

Беручи до уваги, що економіка України має трансформаційний характер та впровадження індикаторів ділової активності знаходиться в країні на початковій фазі, можливе альтернативне застосування для їх роз-

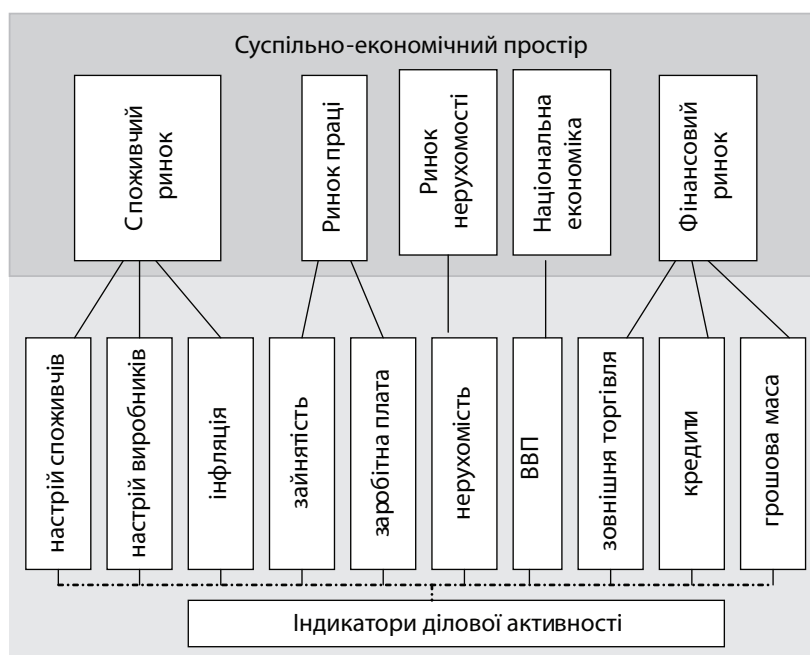

Рис. 1. Визначення груп індикаторів ділової активності

рахунків методики короткострокового прогнозування на основі побудови композитного випереджального показника або групи показників.

Для розрахунків можна застосовувати офіційні показники національної статистики, такі як: ВВП країни, індекси обсягу продукції, індекси цін та тарифів на різноманітні товари або послуги, експорт-імпорт товарів та послуг, статистику товарообігу, показники зайнятості, зіробітної плати та ін. Визначення прогнозів надасть можливість інвесторам більш впевнено орієнтуватися на національному фондовому ринку, надасть змогу прогнозувати вартість національної валюти до інших валют.

На даний час вартість національної валюти жорстко залежить від вартості валюти США. Визначення динаміки циклів зміни вартості гривні надасть змогу не прив'язувати національну валюту до якої-небудь іншої, або до зовнішнього бивалютного «кошика». Теперішній стан національної валюти визначається адміністративно Кабінетом Міністрів та Національним банком України. Він не має ринкового походження, час від часу вартість валюти різко знижується, або, що буває доволі рідко, – збільшується. Для підтримки курсу валюти НБУ застосовує свої резерви, які досить обмежені, на їх підтримку залучаються кошти різноманітних міжнародних валютних інституцій, що погіршує фінансову стійкість нашої держави. Така «стабільність» національної валюти заважає впровадженню ринкових реформ, інвестиційним процесам та діловій активності підприємств загалом, оскільки державний зовнішній борг є одним з впливовіших індикаторів макроекономічного стану країни.

Застосування методу економічного прогнозування, заснованого на статистичних даних, не може кінцево вирішити проблему створення прозорого інвестиційного ринку. Виникає необхідність створення інституцій та методик, по яких би вони мали визначати макроекономічні індикатори. Це дуже важливий та тривалий процес. Необхідно розробити методики розрахунків вітчизняних індикаторів, які б відповідали європейським аналогам та мали достатню вирогідність прогнозу.

Висновок. Прагнення України до євроінтеграції неможливо без інтеграції національного фондового ринку до європейського та світового інвестиційного середовища. Саме інвестиції допоможуть підприємствам України оновити основні засоби, застосувати іновативні технології та створити національну економіку конкурентоспроможною на європейському та світовому ринку. ■

ЛІТЕРАТУРА

1. **Геєць В. М.** Нестабільність та економічне зростання / В. М. Геєць. – К.: Ін-т екон. прогноз., 2000. – 344 с.
2. Інноваційна стратегія українських реформ / [Гальчинський А. С., Геєць В. М., Кінах А. К., Семиноженко В. П.] – К.: Знання України, 2002. – 336 с.
3. **Кредисов В. А.** Держава і ринок: необхідність взаємодії у перехідній економіці / В. Кредисов // Економіка України. – 2002. – №2. – С. 50 – 57.
4. **Мельник А. Ф.** Державне регулювання економіки перехідного періоду (світовий досвід, проблеми України) [Монографія]. – Тернопіль: Збруч, 1995. – 186 с.
5. Макроэкономические индикаторы макропоказатели, расшифровка, влияние / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://stock-maks.com/mp/818-makroekonomicheskie-indikatory-i.html/>